

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Quæst. XXI. An, pendente lite circa Exemptionem, Exempti eâ gaudere
debeant?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

QUESTIO XVIII.

An Privilegium pereat, eo ipso, quod maxime damnosum fiat, vel quod cesset causa, propter quam concessum est?

Dubitandi Ratio circa Primum; Privilegium est Gratia: Gratia autem injusta fit, quando incipit maximum alteri inferre præjudicium.

Ratio dubitandi circa Alterum Quæsitum; Cessante causa cessat effectus.

Ad Primam Quæstionis Partem Respondeo, C. 9. De Decim. docere, revocandum, vel moderandum Privilegium, quod fit aliis maxime nocivum; loquitur de Privilegio non solvendi Decimas concessio Cisterciensibus, quando raræ erant illorum Abbatia, atque etiam pauperes, declaraturque illud revocandum, aut saltem moderandum ex eo, quod Abbatia Cisterciensis Ordinis adeo augmentata & ditata fuissent, quod multi Viri Ecclesiastici de Privilegio illo conquirentur. Eâ de causa CONCILIIUM LATERANENSE 1216, C. 34. *De Decimis* restringit Privilegium illud ad Terras jam acquisitas, quas Religiosi suis manibus aut sumptibus excolebant, volens, ut de Terris postea acquirendis, quoquo modo illas exculturi essent, Decimas solverent, & de Terris alienis ipsorum manibus vel sumptibus excolendis idem præstarent. Quod præcepit Concilium circa Cistercienses, ad alios Religiosos idem Privilegium Habentes extendit.

Idem Textus ostendunt etiam, quod cessante causa Privilegii non cessat eo ipso Privilegium, cum ex iis colligatur, quod paupertate Regularium cessante, non cessasset Privilegium solvendi Decimas, cujus causa fuerat præcipua.

QUESTIO XIX.

An, si Ecclesia alicujus Civitatis Cathedralis obtineat Exemptionem ab Ordinaria Jurisdictione, nullâ factâ mentione Exemptionum similibus concessarum plerisque Ecclesiis ejusdem Civitatis, postrema hæc censenda sit obreptitia?

Quærendi causa; Rescriptum postrema Exemptionis non potest esse obreptitium, ob omisam in illo mentionem anteriorum Exemptionum concessarum, in eadem Civitate Cathedrali, si nulla extet Lex, quæ adstringat ad faciendam hujusmodi mentionem; quod sic ostendi potest: Ratio proxima, cur in Secundo Rescripto circa eandem rem, de Primo faciendâ est mentio, alia non est, quam quia extat Lex, quæ hanc mentionem exigat, & habetur C. 3. 9. 23. *De Rescriptis.* Idemque dicendum de cæteris rebus exprimendis: extant Leges, quæ obligant ad illas exprimendas, ut videre est ex Textibus circa id collectis, dum de Rescriptis egimus. Nulla autem habetur Lex, quæ cogat, ut in postrema Exemptione de similibus aliis obtentis mentio fiat.

Ea tamen non obstante Ratione, *Dicendum*, quod obreptitia videatur Exemptio, quæ de pluribus aliis similibus concessis in eadem Civitate Cathedrali non meminerit. Hæc Sententia inferitur ex C. 20. *De Rescriptis;* docet enim in Rescripto exprimenda, quæ dimovere possunt Summum Pontificem à concedendâ Gratia: avocari autem plurimum potest Summus Pontifex à concedendâ Exemptione, si sciat, jam plures similes concessas esse, in eadem Civitate Cathedrali; cum præsumendus sit, nolle Episcopum totâ ferè Jurisdictione spoliare in præcipuo Loco Dioceseos, eoque modo illi spem auferre utiliter regendi Diocesim; nam quæ ab Ecclesiis Civitatis fiunt, trahuntur in exemplum ab Ecclesiis aliorum Locorum; ideòque si Episcopus caruerit potestate reformandi Ecclesias Civitatis, vix poterit cæteras corrigere. Non ignorant Summi Pontifices, strictè præcipi Episcopis, ut præcipuè resident in Civitate Cathedrali, quodque ejus præcepti ea mens sit, ut suâ præsentia Clerum præcipuum Dioceseos in officio contineant, idque ab illis præstari non posse, si careant in illum Clerum autoritate.

Extat ergo Lex, quæ saltem confuse præcipit, ut Rescriptum Exemptionis novissima, anteriorum Exemptionum ejusdem generis in eadem Civitate Cathedrali concessarum mentionem faciat; eaque notatu dignior, quod è Ratione Naturali petatur, dicitur enim, ut, qui

Gratiam postulat, non celet, quæ amovere possint ab illius Concessione, ne Gratia non congrua concedatur in Concedentis opprobrium.

QUESTIO XX.

An Privilegia aliis, quam Concedenti, nociva concedere liceat, non vocatis, quorum interest?

Quærendi causa; Concessio Privilegiorum non est Actus Judiciarius, ideòque necessarium non videtur, ut Partes vocentur.

Verum non obstat hæc Ratio, quin *Dicendum* sit, quod non liceat Privilegia concedere, non vocatis, quorum interest. Colligitur hæc Sententia ex eo, quod ad Concessiones aliarum Gratiarum aliis, quam Concedentibus, nocivarum, requiritur vocatio eorum, quorum interest, quod patet hæc Inductio.

Inter Grantias hujusmodi collocantur 1. Unio Beneficiorum, utpote Collatori, aliisque Pluribus, ut plurimum nociva. 2. Erectio Parochiarum, Episcopatum, Metropolitæon, Primatiarum, in alieno Districtu. 3. Adificatio novorum Monasteriorum in Locis, in quibus extant jam alia. 4. Milliarum Reductio. 5. Alienationes Rerum Ecclesiasticarum. Ideò autem in his omnibus casibus vocandi sunt, quorum interest, quia de præjudicio alieno agitur, ac æquum non est, ut illud inferatur, non auditis iis, quibus inferendum; cum fieri possit, ut rationes opponendas habeant, quæ à Gratiis concedendis dimoveant.

Huic Innixum fundamento CONCILIIUM CONSTANTIENSE vetat, ne Exemptio ulla concedatur, non vocatis, quorum interest, in Decreto *Attendentes* Sess. XLIII. Eadem de causâ idem prohibet CONCILIIUM LATERANENSE sub LEONE X. Sess. X. aliterque concessas, irritas decernit.

Adducta Exempla solvunt Argumenta opposita, cum nullum eorum sit Actus Judiciarius, & tamen quodlibet requirat vocationem Partium.

Hinc, si Privilegia non solvendi Decimas, vel percipiendi illas, quæ aliis debebantur, concessa sunt, non vocatis, quorum intererat, ab æquitate non nihil recessisse videntur, qui illa concesserunt. Idem dicendum de Exemptionibus datis, vel Monasteriis, vel Capitulis, à Jurisdictione Episcopi Diocesani, nec non de iis, quæ concessæ sunt ipsis Episcopis à Jurisdictione Metropolitanæ, si vocati non fuerint, quorum intererat. Eadem de causâ plurima habemus Exempla Exemptionum à Jurisdictione Episcopi, in quibus expressa sit mentio consensus Episcopi. Quadam refert THOMAS. Part. IV. L. I. C. 53.

QUESTIO XXI.

An, pendente lite circa Exemptionem, Exempti eâ gaudere debeant?

Quærendi causa; Si lis non fuerit manifestè injusta, Exemptio dubia habenda, in dubio autem judicandum videtur pro Episcopo, quia in Jure Communi fundatur, ideòque pro indubitato illius Jus tenendum sit, donec Exemptio probetur; præterea discurrendum hic videtur de Judicio circa possessionem Exemptionis, ut de Judicio circa proprietatem ejusdem Exemptionis, quia possessio pendet è titulo, quo de proprietate judicatur: At manente dubio circa proprietatem Exemptionis, judicandum pro Episcopo, quia titulus illius certus est, Exemptorum verò titulus incertus, certus autem titulus incerto prævalere debet, videtur ergo, quod, manente eodem dubio circa Possessionem, Possessio adjudicanda sit Episcopo.

His non obstantibus, *Dicendum*, quod, si Exempti allegant Privilegium probabile cum Præscriptione 40. annorum, pendente lite circa validitatem Privilegii & circa Præscriptionem, adjudicanda est Possessio Exemptis. C. 7. *de Privileg. in VI.* Ratio est, quia hujusmodi Privilegium causant justam præbeat præscribendi, & multo magis possidendi, cum Præscriptio nihil aliud sit, quam fructus Possessionis colorata, pacifica, & non interrupta per tempus præscriptum. Insinuatur hæc Ratio à BONIFACIO VIII. Autore *civari Capitulis.* Si verò non allegetur Privilegium probabile cum Præscriptione Quadragenariâ, sed sola Præscrip-

tio,

tio, videtur, quod tunc adjudicanda est Possessio ipsi Episcopo, quia Exemptorum Possessio non appareat colorata, deficiente titulo colorato, qui alius esse non potest, quam Privilegium probabile; Excipio Casum allegatæ Præscriptionis memoriam Hominum excedentis, propter præsumptionem tituli perdati, cum vix credere sit, Episcopos per hujusmodi tempus passos fuisse, ut Monachi vel Clerici sui pro Exemptis sese habuissent, non exhibito titulo.

QUÆSTIO XXII.

An Exemptiones, quibus totus Ordo Religiosus eximitur à Jurisdictione Episcoporum, aut Monasterium à Jurisdictione Ordinarii, aut Capitulum, aut Episcopus à Jurisdictione Metropolitanæ, executioni mandari possint sine Litteris Regiis Patentibus?

Quærendi causa: Exemptiones hujusmodi sunt Spirituales, Potestas verò Regia ad res Temporales restringitur.

Nihilominus *Dicendum*, has Litteras esse necessarias ad executionem Exemptionum memoratarum; idque, tum quia Rex est Protector Canonum in Regno receptorum, & Exemptiones hujusmodi derogant his Canonibus, tum quia eadem Exemptiones conceduntur Bullis Pontificiis, quæ in Regno executioni mandari non possunt, absque Litteris Regiis, Tabulatis Parlamenti, in cujus Districtu exequenda sunt, insertis; tum quia eadem Exemptiones nonnullam habent connexionem cum Administratione Civili, cum soleant secum invehere Libertatem à quibusdam Juribus Temporalibus, ut patebit ex dicendis circa Exemptiones à Juribus Temporalibus.

Præterea discurrendum videtur de his Exemptionibus, sicut de Erektionibus novorum Episcopatum, aut Archiepiscopatum; dum enim erigitur novus Episcopatus, subtrahitur Jurisdictioni alicujus Episcopi Regio aliqua, quæ sub Regimine novi Episcopi collocatur: in erektione verò Archiepiscopatus, subtrahuntur plures Episcopatus Jurisdictioni cujusdam Archiepiscopi, & sub Ditione alterius novi Archiepiscopatus collocantur: undè videntur in his Erektionibus nonnullæ Exemptiones similes illis, de quibus sermo est, cum per istas nihil aliud fiat, quam subtractio Jurisdictioni Ordinariæ, & subjectio alienæ. At Episcopatus vel Archiepiscopatus erigi non possunt absque Litteris Patentibus, si qui autem aliàs erekti videntur absque Litteris Patentibus, ut Archiepiscopatus Tolosanus, & Episcopatus nonnulli, qui sibi subjecti sunt, hoc factum est, quia existimatum justis de causis, eo casu sufficere consensum tacitum ipsius Regis; nunc autem propter rationes supra adductas expressus semper exigitur, declaratus Litteris Patentibus, necdum in his Erektionibus, sed etiam in quibusvis Exemptionibus etiam Spiritualibus; qui usus jam Sæculo VII. vigeat. Hujus rei fidem facit *Formula Prima & Secunda MARCULFI*, qui eo Sæculo vixit, ut notat *HIERONYMUS BIGNONIUS*. Respicit Exemptionem Monasterii à quolibet Jure Temporalis Episcopi circa Res Sacras, aut conficiendas, aut administrandas, aut distribuendas ab Episcopo, item Exemptionem à Juribus Episcopalibus Spiritualibus, quæ Monachorum quietem turbare possent, qualia Jura collocandi Cathedralis Episcopalem in Monasterio ad prædicandum, administrandi Sacramenta Confirmationis, vel Ordinis, faciendi solemniter Sacrum. Ecclesia Monachorum tunc erat interna, ut etiam nunc Ecclesiæ Carthusianorum & aliorum quorundam Religiosorum Solitariorum; non exterior, ut Ecclesiæ aliorum Regularium; ideoque non poterat Episcopus in illâ Ecclesiâ solemniter obire Munia Pontificalia, concurrente Plebe Cleroque, quin tumultus in Monasterio fieret, turbareturque pax & tranquillitas Monasterii; quæ ratio, cum cesset ergà illos Regulares, quorum Ecclesia est exterior, hinc factum, ut defierit hujusmodi Exemptio. Utraque Exemptio ab Episcopi Jurisdictione conceditur. In secundâ Formulâ Rex confirmat utramque Exemptionem, additque Immunitatem à Juribus Regalibus.

Difficultas remanet solvenda, nempe, num Litteræ Patentis adeò sint necessaria ad executionem Exemptionis etiam Spiritualis, ut nulla futura sit, si illæ defuerint, & nulla fuerit aliàs, isdem deficientibus Litteris. Pars Prior nunc indubitata censetur, ita ut haud dubiè, si ab Executione hujusmodi Exemptionis appellaretur tanquam ab abusu, irrita declararetur.

Circa Posteriores Partem, sunt qui distinguant inter Exemptionem executioni mandatam absque Litteris Patentibus ab annis 30. & ampliùs, & illam, quæ executioni mandata est infra 30. annos; æstimantque Secundo Casu nullam fore judicandam, non autem Primo. Hæc sententia innititur Declarationi Regiæ, 1666. mense Decembri, quæ Erektiones Monasteriorum factas absque Litteris Patentibus antè 30. annos irritas non decernit, sed illas solas, quæ intrâ 30. annos factæ sunt: hæc autem Ratio non convincit, cum ex cassatione Monasteriorum ante 30. annos erektorum sequantur incommoda, quæ in cassatione Exemptionis etiam antiquioris locum non habent; nam v. g. si Erectio Monasterii Monialium in Congregatione non positæ irrita decernatur, Moniales Professæ coguntur quandoque in Sæculo remanere, vel vim sibi inferre per totam vitam, si in alia Monasteria transferantur, circa quæ propensio non sunt animo, ex cassatâ verò antiquiore Exemptione, nullum nascitur incommodum.

Quidquid sit de hæc sententiâ, justus est credendi locus, antiquas Exemptiones non ob id solam, quod executioni mandatæ sunt sine Litteris Patentibus, nullas declaratas non iri, cum nullâ Lege id prohiberetur, tunc enim non concedebantur, Episcopis invitis, *THOMAS. Discipl. Part. IV. L. 1. C. 54.* ideoque hujusmodi Litteræ necessaria non erant, cum illarum necessitas cœperit ex recurso Ordinariorum ad Regem, ut ab iis arceret vexationes Exemptionum, ipsis repugnantibus, frequenter concessarum.

SECTIO II

Quæstiones circa Indicia certa incertæ Exemptionis.

QUÆSTIO I.

Est-ne certum Argumentum Exemptionis alicujus Ecclesiæ, Capituli, vel Monasterii, si de iis in aliqua Scripturâ dicat Papa, quod Exempta vel Libera sint, vel ad jus & proprietatem Ecclesiæ Romanæ pertineant?

Resp. Distinguendum; vel illa Scriptura continet Donationem libertatis seu exemptionis, aut Sententiam de eadem exemptione latam, vel neutrum continet. Si Primum, sufficienter hinc probatur exemptio; secus, si Secundum. *C. 10. De Privileg. in VI.* hanc distinctionem insinuat.

QUÆSTIO II.

Jus ferendi Mitram, aliave Ornamenta Episcopalia, est-ne certum Indicium Libertatis?

Resp. Non; Quia jus illud concessum est non Exemptis, ut & Exemptis. *C. 6. De Privileg. in VI.* præscribit Formam Mitræ, quâ uti possunt non Exempti.

QUÆSTIO III.

An inferri potest, Ecclesiam esse Exemptam ab Ordinarii Jurisdictione ex eo, quod non utatur Breviario Diocesano?

Resp. Non; Quia sunt Ecclesiæ non Exemptæ, quæ aliud habent Breviarium, quàm Ecclesiæ Cathedralis; talis est Ecclesiæ Collegiata Roienfis Diocesis Ambianensis: in eo jure conservata est Senatusconsulto Parisiensi 1669. 30. Decemb. Non diffidendum tamen, eâ in re, inesse aliquid Exemptionis, supposito quod Ecclesiâ illa cogi non possit ab Episcopo, ut Breviario Diocesano utatur, cum Jure Communi quælibet Ecclesiâ Episcopo subiciatur quoad modum recitandi Divinum Officium; idque insinuat *CONCIL. TRID.* in Decreto de *Observ. & evitand.* Sess. XXII. quia supponit ad Episcopos pertinere, ea præscribere, quæ Divinum Cultum